

PHILOLOGICAL SCIENCES

УДК 81'42

*Лисенко Єлізавета Андріївна**аспірант Херсонського державного університету,**викладач кафедри соціально-гуманітарних та фундаментальних дисциплін**Інституту Військово-Морських Сил Національного Університету «Одеська морська академія»,**м.Одеса, Україна*[DOI: 10.24412/2520-6990-2021-24111-17-22](https://doi.org/10.24412/2520-6990-2021-24111-17-22)

ОБРАЗИ-ЗНАКИ ДОБРА І ЗЛА В АНГЛОМОВНИХ КАНАДСЬКИХ КАЗКАХ

*Lysenko Yelizaveta Andriivna**Post-graduate student at Kherson State University,**Instructor at the Department of Social and Humanitarian and Fundamental Disciplines of Naval Institute of**National University "Odesa Maritime Academy", Odesa, Ukraine*

THE SIGN-IMAGES OF GOOD AND EVIL IN ENGLISH CANADIAN FOLKTALES

Анотація.

Стаття присвячена розкриттю предметно-поняттєвого змісту концептів ДОБРО і ЗЛО в образах фольклорних казок. Матеріалом дослідження слугували англomовні фольклорні казки Канади («Jack and his wonderful hen», «How Turtle came», «The passing of Glooskap», «The partridge and his drum», «Glooskap's country», «The Bad Indian's ashes»). Аналітичний аналіз теоретичного доробку, присвяченого казці як жанру її особливостям формування картини світу лінгвокультурної спільноти та наратологічний аналіз фактичного матеріалу уможливили дійти низки висновків. Казка як жанр літератури має довготривалу історію розвитку і специфічні особливості та знаходиться у фокусі досліджень багатьох лінгвістів, літературознавців і культурологів, що спонукало нас розглянути наукові підходи до вивчення фольклорних творів, зокрема казки. Спираючись на праці науковців, які присвячені вивченню особливостей формування національно-мовної свідомості та шляхів її лексичного втілення, ми можемо стверджувати, що менталітет будь-якої лінгвокультурної спільноти значною мірою обумовлений її картиною світу, у якій репрезентовані світобачення й світорозуміння її представників, а мова слугує національно-специфічним засобом сприйняття, моделювання і вираження картини світу лінгвокультурної спільноти. Зі свого боку концепти уможливають розглянути закарбовані у текстах одиниці свідомості, за допомогою яких ми сприймаємо навколишній світ. Фольклорні казкові твори як вид усної народної творчості є тим джерелом, із якого люди з раннього дитинства здобувають знання щодо системи цінностей, яка є складовою картини світу кожного народу. Упродовж дослідження ми з'ясували поняттєвий зміст аксіологічних концептів ДОБРО/ GOOD і ЗЛО/ EVIL, який був втілений в образах-знаках у казкових творах аборигенів Канади.

Abstract.

The article focuses on revealing the content of concepts GOOD and EVIL embodied in sign-images of English Canadian folktales. A case study of the research is English Canadian folktales («Jack and his wonderful hen», «How Turtle came», «The passing of Glooskap», «The partridge and his drum», «Glooskap's country», «The Bad Indian's ashes»). The study of theoretical material dedicated to folktale as a genre of literature, principles of language picture of the world creation; and narratological analysis of the text material enables to arrive at the following conclusions: folktale as a genre has specific features and prolonged history of development, and thus it is the subject of linguistic, literature and cultural investigations. Considering scientific works dedicated to the study of peculiarities of the national lingual consciousness creation and ways of its lingual representation, we affirm that the mentality of a nation depends on its picture of the world which is the nation's world view representation. Language is a specific means of a nation's perception, modeling and expressing its lingual picture of the world. Meanwhile, concepts enable the investigation of the units of consciousness which ensure our world perception. They are verbalized in the imagery space of English Canadian folktales and serve as the regulators of human behavior. Folktale as a kind of folklore is a genre which people get familiar with in early childhood and which continue to appeal for advise during their lifetime; and is a source of knowledge about the value system which is the constituent of the picture of the world of each nation. Much attention is given to the analysis of meaningful component of concepts GOOD and EVIL embodied in aboriginal English Canadian folktales.

Ключові слова: канадська казка, фольклорна казка, мовна картина світу, концепт, образ-знак.

Keywords: Canadian fairy tale, folktale, lingual picture of the world, concept, sign-image.

Постановка проблеми. Своєрідність життєвого устрою кожного народу формує його духовні цінності, які знаходять своє відображення у культурі та літературі, зокрема фольклорі. Неповторний життєвий досвід окремого суспільства впливає на його ставлення до пережитих ситуацій; з них у подальшому люди виводять морально-етичні норми й уявлення про те, які форми поведінки прийнятні або неприпустимі у певному суспільстві.

Досвід, який людина набуває протягом свого життя, вона категоризує як хороше і погане, прекрасне і потворне, комічне і трагічне. У такий спосіб всі предмети, об'єкти, ситуації і поняття підлягають оцінюванню крізь призму особистих цінностей людини, що впливає на остаточне осягнення навколишнього світу [1, с.85]. Безумовно, в розумінні добра і зла людина, в першу чергу, покладається на особисті уявлення й інтереси, але існує і загальноприйняте, стереотипне розуміння зазначених категорій, відповідно до якого добро – це те, що заслуговує на схвалення, зло – те, що підлягає осуду. Так, у широкому розумінні концептів ДОБРО і ЗЛО ми можемо говорити про універсальні цінності і норми поведінки, які властиві всім народам світу. У такому разі концепт ДОБРО об'єднує в собі наступні значення: *віра, надія, любов, дружба*; концепт ЗЛО охоплює *зраду, жадібність, дурість, лінощі, хитрість* та ін. [2].

Як було зазначено вище, поняття добра і зла – суб'єктивні і кожна людина тлумачить їх відповідно до особистого досвіду, цілей, бажань, потреб. З іншого боку, людина вибудовує свою систему оцінок спираючись не лише на власний досвід, – ми запозичуємо погляди і уявлення інших людей із різних джерел, як-от літературні твори і фольклор, казки зокрема. Більш того, подібні запозичення відбуваються несвідомо і мають випадковий характер, зумовлений низкою причин [1, с.85]. По-перше, тексти казок, незважаючи на нелогічність і фантастичність їхніх сюжетів, допомагають людині знайти відповіді на різноманітні питання буття, пропонують конкретні й однозначні рішення проблем, які потребують визначення що правильно і добре, а що, навпаки, неправильно і погано. По-друге, казкові тексти відрізняються простотою синтаксису, містять багаторазові повтори, що полегшує сприйняття та розуміння практично кожним представником культурної спільноти. Ще однією важливою характеристикою казок є їхня міфологічна природа. Людина як представник окремої культури з народження вбирає і пристає на певні ідеї, не замислюючись про їхню достеменність, логічність та користь для себе [1, с.85].

Говорячи про систему цінностей кожної людини як представника окремого етносу, необхідно зазначити, що аксіологічний компонент, який відображає особливості світосприйняття, займає одне з ключових місць у житті кожного народу. Ціннісні орієнтації людини зумовлюють вибір її життєвих цілей та формують основу її когнітивної й етнологічної системи [3, с.10].

Аналіз останніх публікацій. Численні праці літературознавців, мовознавців окреслили науковий контекст вивчення етнологічної специфіки, що здебільшого обумовлено посиленою увагою до феномена культури, способів актуалізації етнологічної інформації та лінгвокогнітивних механізмів її втілення у текстовому матеріалі, казковому зокрема. Дослідження мови як засобу втілення і зберігання знань людини про об'єктивний світ та системи цих знань, зафіксованих у мовних формах знаходимо у наукових працях закордонних (В. фон Гумбольдт, Л. Вайсгербер, Е. Сепір, Б. Уорф та ін.) і вітчизняних учених (О. Потебня, О. Селіванова, В. Ужченко, Ю. Апресян, І. Голубовська, О. Кубрякова, З. Попова, І. Стернін, В. Постовалова, М. Кочерган та ін.).

Основна мета статті – виявити поняттєвий зміст концептів ДОБРО і ЗЛО втілених в образах-знаках в англійських фольклорних казках Канади.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких науково-дослідницьких завдань: надати загальну характеристику особливостей казки як жанру фольклору та підходів до її вивчення; навести визначення понять «картина світу», «мовна картина світу», «концепт»; з'ясувати шляхи втілення концептів ДОБРО і ЗЛО на матеріалі канадських фольклорних казок через різні види аналізування (семантичний, архетипний, нарративний і семіотичний).

Виклад основного матеріалу. Казку як один із жанрів літератури знаходимо у фольклорній творчості народів усього світу. Тривала історія становлення та розвитку зазначеного жанру призвела до відсутності його чітких меж – казка може мати форму оповідання, роману, епічного твору; виокремлюють фольклорну й авторську казки.

Стосовно етимології слова «казка» треба зазначити, що у кожній мові вона з'явилась у різні історичні періоди, тому ввїбрала в себе ті чи інші відмінні риси. В англійській мові існують два терміни для позначення поняття «казка»: *«folk tale»* – народна казка і *«fairy tale»* – чарівна казка. Останній зі згаданих термінів походить від французького відповідника *«conte de fées»*, що перекладаємо як «роповідь про фей», який часто протиставляють німецькому термінові *«märchen»* у значенні «невеличкої цікавої розповіді» [4, с.21]. Під терміном *«folk tale»* розуміємо казки, які віднесені до усної традиції; *«fairy tale»* здебільшого вживають для позначення казок, які виникли у письмовому вигляді (тобто літературні/авторські казки) [5, с.25]. Закордонні вчені відносять такі казки як *folk tale* до народної культури через декілька чинників: по-перше, народній казці властиві усна форма побутування та неавтоматичність творення; по-друге, народна казка розвивається на тлі певного етнологічного середовища (R.M. Dorson, A. Dundes, W. Harmon, C.H. Holman, F.L. Utley) [цит. за 6, с.87]

У літературознавчих словниках-довідниках можемо натрапити на наступне визначення терміну «казка»: «жанр народної творчості, епічний, повістувальний, сюжетний художній твір усного походження. В основі казки – захоплююча розповідь

про вигадані події і явища, які сприймаються і переживаються як реальні. Казки відомі з найдавніших часів у всіх народів світу. Споріднені з іншими фольклорно-епічними жанрами – сказаннями, сагами, легендами, переказами, епічними піснями, – казки не зв'язані безпосередньо з міфологічними уявленнями, а також історичними особами і подіями. Для них характерні традиційність структури і композиційних елементів (зачини, кінцівки та ін.), контрастне групування дійових осіб, відсутність розгорнутих описів природи і побуту. Казка відзначається «замкнутим часом» і завершеністю, співвідносими з досягненням героєм своєї мети і перемогою добра над злом. Казки відзначаються національними особливостями, відображають спосіб життя народу, його працю і побут, природні умови» [7, с.322].

Протягом розвитку наукової думки стосовно вивчення фольклору були сформовані наступні наукові підходи до дослідження казки як фольклорного тексту: фольклорно-орієнтований, соціо-історичний, психоаналітичний, структуралістський, постструктуралістський підходи. *Фольклорно-орієнтований* підхід із його провідною теорією запозичення пояснював подібність різних елементів фольклору культурно-історичними зв'язками, запозиченнями [8, с.70]. Відповідно до концепції *соціо-історичного* підходу усі народи схожі у побуті, звичаях, релігійних поглядах через спільність людської природи, психіки, мислення й однакових шляхів розвитку культури [9, с.47]. З позиції *психоаналітичного* підходу, казки це архетипові психологічні феномени, які є найпростішим вираженням психічних процесів колективного позасвідомого [9, с.45]. Наступний підхід – *структуралістський*, – фокусується на виявленні структурних компонентів творів казкового жанру, які залишаються незмінними, не звертаючи уваги на соціально-історичні аспекти та культурний контекст функціонування казки, а також варіативні складові форми та змісту казок [9, с.43]. Представники *постструктуралістського* підходу акцентують процесуальний, динамічний характер структури казкового тексту, різноманітні аспекти взаємодії суб'єкта сприйняття, тобто читача, з текстом казки як такої, а також синхронічну та діахронічну відкритість тексту [10, с.12]. Новаторським підходом до аналізування тексту, зокрема казкових творів, є запропонований А. Цапів *метод поетико-нараторологічного аналізування*, який дозволяє всебічно, різноаспектно, голографічно дослідити художній наратив як конструкт, створений з історії (нарративу) і її творчого конструювання (на-р

а У результаті взаємодії людини зі світом складається її уявлення про простір і час, вибудовується певна модель світу, якій у філософсько-лінгвістичній літературі надають визначення «картина світу» (В. Гумбольдт, Л. Вайсгербер, Е. Селіп, Б. Уорф, О. Потебня, В. Ужченко, Ю. Апресян, О. Кубрякова, З. Попова, І. Стернін, В. Постовалова, М. Кочерган та ін.) [див. напр.: 12, с.21]. Зазначений термін уперше вживається фізиком Г. Герцом на межі XIX–XX ст.

для тлумачення фізичної картини світу, яку він розумів як «сукупність внутрішніх образів зовнішніх об'єктів, що служать для виведення логічних суджень щодо поведінки цих об'єктів» [13, с.208]. У вітчизняному мовознавстві існують такі тлумачення: 1) картина світу – це впорядкована сукупність знань про світ, яка є такою, що сформована в суспільній, а також колективній та індивідуальній свідомості [14, с.17], 2) «вихідний глобальний образ світу» [15, с.19], що є підґрунтям світобачення людини, репрезентує сутнісні властивості світу, які закарбовані у картині світу й у розумінні її носіїв [14, с. 17]. Відтак, зміст картини світу є багатоплановим, оскільки інтегрує систему образів – наочних уявлень про світ та систему зв'язків – інформацію про взаємодію людини зі світом, а також аксіологічні орієнтири, знання [14, с.17].

Поняття картини світу ґрунтується на вивченні уявлення людини про світ. Якщо світ – це людина та середовище їхньої взаємодії, тоді картина світу – «результат переробки інформації про середовище та людину» [16, с.5]. У такий спосіб, досвід і пов'язане з ним світобачення кожного народу формують унікальну картину світу: «Людство знаходиться у постійному русі, воно змінюється та розвивається; різні епохи та культури сприймають і досягають світ своєрідно, індивідуальною манерою організують власні враження та знання, конструюють свою особливу, історично обумовлену картину світу» [17, с.7].

Наприкінці XX століття у лінгвістиці склалося узагальнене визначення мови як простору думки і дому духу [18, с.7]. Саме під таким кутом зору В.Гумбольдт у своїй роботі «Мова і філософія культури» зазначає, що змістове наповнення поняття «світогляд народу» може отримати широке тлумачення – це осмислення, переживання й оцінка світу етносом, які втілені у мовних національно-специфічних формах. [19, с.147].

Кожна природна мова відбиває певний спосіб сприйняття й організації (концептуалізації) світу [20, с.7]. Знання, які опредметнені в мові, складають систему поглядів, – певною мірою колективну філософію, що нав'язана як обов'язкова для всіх носіїв мови. У картині світу відображені найвішні уявлення про внутрішній світ людини, в ній конденсується досвід інтроспекції десятків поколінь і з огляду на це вона слугує надійним провідником в оточуючому світі [14, с.18].

Національно-мовна свідомість формує найглибші пласти картини світу, більш того всі мови по-різному моделюють навколишній світ і у такий спосіб створюються неповторні моделі кожної національної культури. Мовна картина світу як модельована сума інтелектуальних уявлень народу про буття є важливим компонентом національної культури, оскільки виступає уособленням чуттєвого відображення, світосприйняття крізь призму раніше нагромадженого досвіду і його творче переосмислення [21, с.53]. Саме у казці ми знаходимо описання нескінченного розмаїття умов, у яких людина здобувала знання про світ – природні особливості народу, його історичну долю, життєву практику, –

усе те, що у певному видозміненому вигляді набуває символізму та пов'язано з концептуальною картиною світу, а її своєрідність неможливо виявити без аналізу концептуального нарративу, тобто концептів, які складають її основу.

У сучасній лінгвістиці існує три основних підходи щодо розуміння терміну «концепт»: лінгвістичний, когнітивний і культурологічний. У межах *лінгвістичного підходу* (С.О. Аскольдов, Д.С. Лихачов) концепт розуміємо як загальний потенціал денотативного та конотативного значення слова [цит. за 22, с.165]. Слідом за Д.С. Лихачовим «концепт – це уявне утворення, яке заміщує нам в процесі думки невизначену кількість предметів однакової природи... Він може заміщувати певні аспекти предмета чи реальних дій» [23, с.43]. Учений стверджує, що концепт не виникає безпосередньо зі значення слова, але «із зіткнення словникового значення слова з особистим і народним досвідом людини» [23, с.44]. Прибічники *когнітивного підходу* відносять концепт до явищ ментального характеру [22, с.166]. Учені зазначеного підходу (О.С.Кубрякова, З.Д.Попова, І.А.Стернін) вбачають у концепті одиницю ментальності, що має значний ступінь узагальнення й увібрала логічну та сублогічну інформацію, яка є такою, що певний концепт охоплює [24, с.51]. Згідно з дослідженнями *культурологічного підходу* (Ю.С. Степанов, Н.Д. Арутюнова, В.М. Телія) особлива увага має приділятися вивченню культурної інформації, що вміщена у концепті [цит. за 22, с.166]. Ю.С. Степанов визначає концепт як «згусток культури у свідомості людини; те, у вигляді чого культура входить до ментального світу людини. Водночас, концепт – це те, за допомогою чого власне людина долучається до культури та впливає на неї» [25, с.40]. Н.Д. Арутюнова вважає, що концепт – поняття, яке є результатом взаємодії низки чинників: національна традиція, фольклор, релігія, ідеологія, життєвий досвід, образи мистецтва, відчуття і система цінностей [26, с.3]. Концепти утворюють «певного роду культурний шар, який виконує роль посередника між людиною і світом» [там само]. Відтак, концепт це одиниця мови та культури у їхній взаємодії; ментальна одиниця, яка відображає досвід, знання, інформацію про реальні та особливості світосприйняття етносу, має своєрідні культурні та національні особливості, а також, зазвичай, мовне втілення.

Складовим елементом культури, який є основою ідеології та містить суспільні, соціально-психологічні ідеї та погляди, якими живуть усі представники народу і які наслідуються кожним новим поколінням, – є система цінностей, на якій базується аксіологічний стрижень мовної картини світу кожного народу. Загальноприйнятими центральними аксіологічними концептами є концепти ДОБРО і ЗЛО.

Добро і зло є базовими поняттями моралі, граничними полярними характеристиками нашого світу, яким властивий високий ступінь абстрактності, а тому відсутність вичерпних складових, які б окреслили внутрішній план зазначених понять [24,

с.52]. Досліджувана опозиція підкреслена й у словникових дефініціях – основними лексемами, за допомогою яких вона репрезентована в англійській мові є «good» та «evil». Аналіз тлумачних словників уможливив дійти висновку, що для англійської мови семантична структура зазначених лексем виглядає наступним чином: найширшим є протиставлення компонентів «benefit or advantage to someone or something; that which is morally right» / «something that is very bad and harmful; morally wrong or bad». Кожен компонент конкретизований низкою смислів: «Good – advantage, benefit, help, morality, righteousness»; «Evil – harm, cruelty, immorality, wickedness, misfortune». У наведеному переліку простежуємо опозицію і між окремими значеннями: «help – harm», «benefit – misfortune», «righteousness – wickedness», «morality – immorality». Складність семантичної структури досліджуваних лексем у тому, що з одного боку, їхнє основне словникове тлумачення охоплює широкий спектр понять, а з іншого – перелік наданих смислів також не є вичерпним, адже власне поняття добра і зла є абстрактними і не мають абсолютного набору характеристик, а тому концептам ДОБРО/ GOOD і ЗЛО/ EVIL властиві розмиті, нечіткі межі [24, с.52].

Найбільш загальні компоненти, що формують ядро концептів, експлікують лише частину смислів, які відображені у тлумачних словниках [24, с.53]. У текстах казкових творів вони часто функціонують як опозиційні пари та характеризують позитивну або негативну рушійну силу дій, намірів і думок персонажів. Наприклад, у казці «Jack and his wonderful hen» втілено опозицію «benefit – misfortune»: «*No good can come of it. The old goat will bring you to a sad end.*» У зазначеній казці Джек, бажаючи поживитись у заможного пана, спочатку продає йому худобу, а потім викрадає її та тікає додому, прихопивши гроші і викрадену козу. Проте, згодом парубок зустріне злодія, який відбере не тільки худобу, а й життя Джека.

Лексема «good» у значенні «benefit, advantage» часто використовується у канадських казках, як-от у казці «How Turtle came»: «*I have done this thing for your own good. I fear that if I leave you here, after I have gone your enemies will kill you.*» У наведеному казковому творі старий Індіанець одружується з дочкою вождя, але серед чоловіків племені є ті, хто заздрять йому та планують убити. Про задум жителів племені дізнається Глускап – творець індіанців. За допомогою своєї магічної сили він перетворює шкіру старого Індіанця зі звичайної на міцний панцир, і відтак заздрісники можуть навіть кинути його у вогнище, однак вбити не зможуть.

Опозиція «morality – immorality», що репрезентує лексему «good» у значенні «what is considered to be right according to moral standards or religious beliefs» та лексему «evil» як «morally wrong or bad; wicked» втілилась у казці «The passing of Glooskap»: «*He [Glooskap] had made his people happy. But, strangely enough, his people showed him but scanty gratitude. When he grew old they became evil, and they were not as faithful as in the days of his youth and strength. Even the animals grew treacherous. All*

around him he saw signs of *faithlessness*, and often he was in great sorrow because of his people's *ingratitude*.»; «*Many others Glooskap punished, but all who had diseases he healed, and sent away happy... When Glooskap knew that the wishes of all the good people who had obeyed his commands had been granted, he was ready to set out on his last journey.*» Згідно з фольклором аборигенів Канади, Глускап, подібно християнському Богові, створив світ та керує ним і вчинками людей; він є уособленням праотця і вчителя для свого народу, бо навчив їх полюванню і різних ремесел, до нього індіанці йшли за допомогою та порадою. З наведеного уривка висновуємо, що Глускап встановлював межі припустимої поведінки, тому ті, хто не дотримувались правил, не були чистими серцем і вірними – отримували покарання; тоді як побожність людей винагороджувалась у різний спосіб.

Лексема «good» часто використовується у канадських казках по відношенню до їжі у значенні «having a positive or useful effect, especially on the health»: «*they sat down and had a good meal. They ate until they were full.*» З етнографічних та культурологічних джерел відомо, що клімат на території Канади є суворим, з притаманними йому дуже холодними зимами від яких потерпали аборигенні жителі. Так, забезпечення себе і родини їжею, що дала б сили протягом холодної зими є життєво необхідною справою для кожного індіанця Канади.

Типовим смислом, який реалізує лексема «evil» у багатьох канадських казках є – «something that is very bad and harmful»: «*At once the wicked sorcerer – the evil spirit of the woods – pounced upon her, and killing her at a blow, he greedily devoured her like a wolf, until not a bone was left.*» Наведене значення здебільшого застосоване щодо образів магічних істот: велетнів, духів, монстрів, які, згідно з уявленнями індіанців, мешкали у лісах або водоймах і нападали на людей, особливо дітей, з метою вбити та з'їсти або завдати страждань. Іншими словами, образами-знаками Зла постають образи монстрів.

Приядерну зону концептів формують суттєві, але не базові уявлення, представлені синонімами та дериватами [24, с.53]. Так, лексема «wickedness», яка є синонімом «evil» актуалізує значення «powerful force that some people believe to exist, and which causes wicked and bad things to happen», а дериват «goodness» втілює значення «praiseworthy character» у тексті казки «Glooskap's country»: «*He [Glooskap] was one of twin brothers, the other being Wolf the son of Wickedness. Glooskap was the son of Goodness*». Згідно з віруваннями аборигенів Канади Глускап – творець усього доброго на Землі та праотець індіанців; йому властиві мудрість, доброта і милосердя: «*Glooskap was kind to his people and wished them to be contented and at peace*», «*Glooskap, being brave and wishing to help his people in their need*». Вулф, на противагу своєму братові, є творцем усього, що приносить страждання людям і тваринам, а також є жорстоким: «*Glooskap, remembering how wantonly Wolf had slain their mother, thought it would be misplaced confidence to trust his life to one so fond of death*».

У казці «The Bad Indian's ashes» лексема «wickedness», яка входить у синонімічний ряд лексеми «evil», актуалізує значення «something that is very bad and harmful»: «*The ashes blew everywhere, and were changed into the little black flies whose descendants to-day torment people in the summer in the northern woods of Canada. And the bad Indian's wickedness still lives in the black flies that came from his ashes.*» Втілене значення підсилене етнічним смислом, з яким поєднаний компонент «wickedness», оскільки згадані чорні мухи/ black flies становлять серйозну загрозу домашній худобі: комахи масово нападають на тварин, кусають їх, через що в останніх зникає апетит і знижується вага, як результат – люди втрачають худобу і зазнають збитків. Ось чому у віруваннях індіанців чорні мухи є знаменням прокляття, хвороби або темної магії.

Висновки. Менталітет будь-якої лінгвокультурної спільноти значною мірою обумовлений її картиною світу, у якій репрезентовані світобачення й світорозуміння її представників, а мова слугує національно-специфічним засобом сприйняття, моделювання і вираження картини світу лінгвокультурної спільноти. Зі свого боку концепти уможливають розглянути закарбовані у текстах одиниці свідомості, за допомогою яких ми сприймаємо навколишній світ. Аналіз англомовних казкових текстів Канади дав змогу з'ясувати понятійний зміст аксіологічних концептів ДОБРО/GOOD і ЗЛО/EVIL, реалізований у фольклорних казках індіанців Канади. Перспективи наукового пошуку вбачаємо у дослідженні текстотвірному та світовірному потенціалі засобів втілення концептів на матеріалі канадських англомовних казкових текстів.

Література

1. Косиченко Е.Ф. Концепты «добро» и «зло» и их отражение в прецедентных текстах (на материале сказок). Вестник МГЛУ. Серия «Языкознание». 2009. № 557. С. 82–91.
2. Ожегов С.И. Словарь русского языка. М.: Советская энциклопедия, 1964. 900 с.
3. Богданова Е.А. Концепты «добро» и «зло» в русской и французской лингвокультурах: аксиологический аспект : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Майкоп, 2012. 23 с.
4. Пропп В.Я. Русская сказка (Собрание трудов В. Я. Проппа) / комментарии Ю. С. Рассказова. М.: Лабиринт, 2000. 416 с.
5. Комиссарова Е.В. Лингвистические особенности литературной сказки в немецком языке: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Смоленск, 2017. С. 24–28.
6. Миркович І.Л. Англомовний казковий дискурс у контексті лінгвокультури. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». 2017. № 31 том 2. С. 86–89.
7. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В.І. Теремка. К.: ВЦ «Академія», 2006. 752 с.
8. Соколов Ю.М. Русский фольклор : учебное пособие. Изд.3 / отв. редактор В.П. Аникин. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 2007. 544 с.

9. Єфименко В.А. Жанрові трансформації та мультимодальність сучасних казкових наративів (на матеріалі англійської мови) : дис. ... доктора філол. наук: 10.02.04. Київ, 2018. 472 с.
10. Астрахан Н.І. Моделювання у літературознавстві: аналіз художнього тексту та інтерпретація літературного твору : автореф. дис. ... доктора філол. наук : 10.01.06. Київ, 2015. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/Avtoreferat/d.26.133.03/avtoreferat_astrahan.pdf (дата звернення: 16.07.2021).
11. Цапів А.О. Поетика наративу англійськомовних художніх текстів для дітей : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04. Харків, 2020. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/15833> (дата звернення: 06.04.2021).
12. Живіцька І.А. Мовна картина світу як відображення реальності. Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2010. № 4. С. 20–25.
13. Герц Г. Принципы механики, изложенные в новой связи. М. : АН СССР, 1959. 386 с.
14. Воробей Н.В. Етнокультурна картина світу в афро-американській поезії: лінгвокультурологічний та лінгвокогнітивний аспекти : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04. Ялта, 2010. 241 с.
15. Постовалова В.И. Картина мира в жизнедеятельности человека. Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. / под ред. Б. А. Серебряникова и др. М. : Наука, 1988. С. 8–69.
16. Цивьян Т.В. Лингвистические основы балканской модели мира. М. : Наука, 1990. 207 с.
17. Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. М. : Искусство, 1972. 318 с.
18. Степанов Ю.С. Изменчивый “образ языка” в науке XX века. Язык и наука конца 20 века. М., 1995. С. 7 – 34.
19. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию / пер. с нем. Г. М. Рамишвили. М. : Прогресс, 1984. 397 с.
20. Апресян Ю.Д. Образ человека по данным языка: попытка системного описания. Вопросы языкознания. 1995. № 1. С. 7–15.
21. Місінкевич О. Концепт культури як одиниця ментальної інформації у мовній картині світу. Мандрівець. 2014. № 1. С. 53–57.
22. Фролова О.В. Национально-культурная специфика вербализации концептов «добро-зло» (на материале английского и немецкого языков). Актуальные проблемы науки XXI века : сб. ст. уч. II науч.-практ. семинара молодых ученых. Минск: Изд-во МИУ, 2012. С. 164–173.
23. Черненко О. І. Концептополе духовні цінності в ідіостилі Віктора Бойка : дис. ... канд. філол. наук: 035. Харків, 2021. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Rada/Razova_rada/13_05_21/dis_Chernenko_1.pdf
24. Моспанова Н.Ю. Добро – ЗЛО. Антология концептов / Под ред. В.И. Карасика, И.А. Стернина. Волгоград: Парадигма, 2006. Т. 3. С. 50–67.
25. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. М.: Языки русской культуры, 1997. 824 с.
26. Арутюнова Н.Д. Введение. Логический анализ языка. Ментальные действия. М.: Наука, 1993. 176 с.